

Narodowa Agencja Wywiadu rozwiązaniem adekwatnym do nowej sytuacji

Jest niezbędny organizacyjny i strukturalny manewr Wywiadem

Clausewitz twierdził, że celem manewru wojskami jest wypracowanie poprawienia położenia sił własnych i uzyskanie przewagi nad przeciwnikiem. W wywiadowczym rozumieniu manewru, chodzi o takie przegrupowanie struktur Wywiadu, aby było możliwe uzyskanie lepszego dostępu do informacji. Jednak manewrowa zdolność Wojskowego Wywiadu jest uzależniona od wielu czynników, ale najbardziej od jego miejsca i pozycji w Państwie i w Siłach Zbrojnych. Także od tego, czy Wywiad nie jest rozgrywany politycznie, bez odniesienia do jego służebnej funkcji wobec Sił Zbrojnych. Dlatego koniecznego, jak się wydaje, manewru Wywiadem nie można rozpatrywać bez uwzględnienia wszystkich okoliczności i uwarunkowań.

MARIAN MORACZEWSKI

Podział dwubiegowego układu stosunków międzynarodowych świat porusza się po nowej ścieżce bezpieczeństwa. Oddaliło się widmo wojny globalnej, ale wzrosły inne zagrożenia wynikające głównie z asymetrycznych konfliktów zbrojnych, najczęściej wewnątrz państwa i społeczeństw. Znaczącym zagrożeniem jest także możliwość przedostania się broni masowej zagłady w ręce niepowołanych dysponentów. Odpowiedzialność za takie zagrożenia ponoszą przeważnie fanatyczne i nieprzewidywalne grupy, ruchy, czy organizacje, niekiedy także niestabilizowane państwa. Takie zagrożenia charakteryzują się zwiększoną dynamiką zmuszającą wywiady do stałej organizacyjnej i strukturalnej manewrowości. Na poziomie strategiczno-politycznym nowa mapa zagrożeń przewartościowuje tradycyjny rozdział zadań pomiędzy Wywiadem Cywilnym a Wojskowym. Następuje także rozziw pomiędzy ukierunkowaniem zadań strategicznych a operacyjno-taktycznych, jakie stają przed Wywiadem Wojskowym. Strategiczne zadania Wywiadu Wojskowego przesuwają się w kierunku sfery politycznej, a operacyjne schodzą aż do taktycznych szczebli dowodzenia i działań bojowych. Wymaga to racjonalnych struktur i podporządkowania. Z tych powodów wydaje się uzasadniony organiza-

cyjny manewr strukturami Polskiego Wywiadu, poprzez utworzenie Narodowej Agencji Wywiadu oraz rozdzielenie Wywiadu Wojskowego na Pion Strategiczny i Operacyjny. Pion Wywiadu Strategicznego winien wejść w skład Narodowej Agencji Wywiadu a Pion Wywiadu Operacyjnego, wraz z Rozpoznaniem Wojskowym, winien znaleźć się w strukturze P 2. Sztabu Generalnego. Celowość takiej architektury wynika z odmiennych zadań i adresatów produktów tych służb. Informacje o charakterze strategicznym warunkują decyzje polityczne dotyczące Sił Zbrojnych, a o wymiarze operacyjnym służą Szefowi Sztabu Generalnego, Dowództwu Operacyjnemu i Dowódcom Rodzajów Sił Zbrojnych do planowania i realizacji otrzymywanych zadań. Podzielenie Wywiadu Wojskowego na Piony, Strategiczny i Operacyjny, oraz utworzenie Narodowej Agencji Wywiadu umożliwiłoby lepsze dostosowanie tych struktur do potrzeb, zadań i uwarunkowań.

Dostosowywanie Wojskowego Wywiadu do nowych wymogów

Różne informacje o przypadkach zaskakujących działań i operacji przeciwnika w stosunku do PKWA, jak niewykryte umieszczenie ładunków wybuchowych w pobliżu dyslokacji PKWA i na trasach patroli, zasadzki na patrole, ostrzał moździerzowy baz PKWA z bliskich dystansów, poniesione straty w ludziach i sprzęcie, prowadzą do wniosków o potrzebie stworzenia wyspecjalizowanej struktury Wojskowego Wywiadu Operacyjnego, działającego organizacyjnie w strukturze Sił Zbrojnych. Działania, szczególnie w konfliktach o małej intensywności, jak obecnie w Afganistanie, gdzie przeciwnik nie stosuje zamysłu w skali strategicznej, prowadzenia działań

bojowych, nie wymagają zaopatrywania dowództw w informacje o skali strategicznej, lecz operacyjnej a nawet taktycznej. Takie informacyjne wsparcie mogą zapewnić tylko połączone struktury Wywiadu Operacyjnego, Rozpoznania i Zwiadu blisko związane, lub pozostające w strukturze Sił Zbrojnych. Są to najczęściej działania wysoce manewrowe o skali taktycznej. Dyslokacja przeciwnika, jego ugrupowanie, akwizycja celów, ruchy dowódców i przywódców organizacji terrorystycznych, struktura sił przeciwnika i jego przegrupowania, rozpoznawanie sił i zamiarów na teatrze działań na poziomie taktycznym, nie są to zadania dla Wywiadu Strategicznego, lecz dla Operacyjnego posługującego się rozpoznaniem, zwiadem i infrastrukturą agenturalną na przedpolu i w obszarze działań przeciwnika. Przeprowadzona niedawno, niezrozumiała demilitaryzacja Wywiadu Wojskowego chyba nie uwzględniła potrzeb Sił Zbrojnych. Oddalenie Wywiadu Wojskowego od Wojsk jest rozwiązaniem unikalnym i chyba nie występuje w Siłach Zbrojnych Państw NATO. Sofistyczne założenie, że zdemilitaryzowany Wywiad Wojskowy zremilitaryzuje się w razie potrzeby, jest mało realistyczne. W Afganistanie uczestniczymy w wojnie, a Wywiad nie uległ automatycznej remilitaryzacji. Nie bardzo sobie wyobrażam, jak miałyby przebiegać szkolenie cywilnej instytucji Wywiadu Wojskowego do realizacji zadań na polu walki. Współdziałania Wy-

wiadu Operacyjnego z Wojskami trzeba uczyć i zgrywać wcześniej, niż dopiero, gdy wybuchnie konflikt. Nie bardzo sobie mogą wyobrazić, jak cywilna struktura Wojskowego Wywiadu miałaby uczestniczyć w działaniach bojowych.

Waga informacji wywiadowczych w dowodzeniu wojskami na różnych szczeblach

Nauka wojenna wskazuje od dawna, jak ważnym czynnikiem gotowości i sprawności bojowej wojsk są informacje wywiadowcze i ich wykorzystanie w dowodzeniu walką. Niezależnie czy byłyby to działania ekspedycyjne, czy obrony obszaru kraju, oddalenie Wywiadu Wojskowego od Wojsk Operacyjnych musi skutkować wydłużeniem obiegu informacji, a więc utrudniać dowodzenie. Należy przewidywać i zakładać, że także działania w obronie krajowej byłyby działaniami wysoce manewrowymi, bardziej w wymiarze taktycznym, lub operacyjnym, a więc byłyby uzależnione przede wszystkim od sprawności Wywiadu Operacyjnego, Rozpoznania i Zwiadu. Takie wnioski popierają także działania sił rosyjskich w Gruzji. Działania o takim charakterze wymagają zasilania wojsk wywiadowczym wsparciem przede wszystkim na poziomie operacyjno-taktycznym. Znaczenie wywiadowczych informacji w dowodzeniu we współczesnej walce, szczególnie w konfliktach małej intensywności (w misjach ekspedycyjnych), nie polega na tym, aby wojska własne zadały przeciwnikowi maksymalne straty, lecz na tym, aby uniknęły strat własnych. W takich działaniach wojska własne muszą maksymalnie stosować manewr uchylania się od uderzeń przeciwnika, co nie jest możliwe bez odpowiednich wyprzedzających informacji. Przeciwnik, aby osiągnąć powodzenie, stosuje manewr taktyczny przenosząc wysiłek z jednego kierunku na inny, co wymaga stałego śledzenia jego ruchów i zamiarów. Dowództwo Doktryny Amerykańskiego Departamentu Obrony (Doctrine Command, Department of the Army) w Studium pt. *The Role of Military Intelligence*, zaleca jak najściślejsze włączenia Wywiadu i Rozpoznania do Wojsk Operacyjnych a żołnierzy Korpusu Wywiadu do struktur bojowych wojsk szczególnie na szczeblu taktycznym. Wydaje się, że tylko z powodów przytoczonych powyżej rekonstrukcja, remilitaryzacja Wywiadu Wojskowego i wydzielenie Pionu Operacyjnego jest konieczne.

Narodowa (Państwowa) Agencja Wywiadu oraz rozdzielenie Wywiadu Wojskowego na Pion Strategiczny i Operacyjny

Najważniejsza i radykalna, dla doskonalenia służb wywiadowczych, propozycja utworzenia Narodowej (Państwowej) Agencji Wywiadu oraz rozdział Wywiadu Wojskowego na Pion Strategiczny i Operacyjny wynika z nowych uwarunkowań, zmienności wymogów pola walki, nieokreśloności potencjalnych przeciwników i zagrożeń. Powoduje to wyraźną odmienność zadań Wywiadu Wojskowego w obszarach strategicznym i operacyjno-taktycznym. Obie te struktury Wywiadu najczęściej bazują na innych źródłach informacji, które mogą spotykać się i uzupełniać na końcu łańcucha wywiadowczego cyklu, jednak są przeznaczone dla innych poziomów planowania i dowodzenia oraz są pozyskiwane w odmienny sposób. Uwarunkowania działalności i zadania Wojskowego Wywiadu Strategicznego uzasadniają umiejscowienie tego Pionu w strukturze Narodowej Agencji Wywiadu, jako Biura, czy Departamentu Wojskowego Wywiadu Strategicznego. Dla Wojskowego Wywiadu Operacyjnego i Rozpoznania, jedynym racjonalnym miejscem jest P-2 Sztabu Generalnego. Zarząd Analiz Wywiadowczych winien być przeformowany w Zarząd Wywiadu Operacyjnego i Rozpoznania, a jego kompetencje i zadania rozszerzone poza obszar Analiz Wywiadowczych.

Prymat informacji nad uzbrojeniem

Wiele wcześniejszych zadań realizowanych przez Wywiad Wojskowy wymaga redefinicji. Prawdopodobieństwo strategicznego konfliktu zbrojnego, przynajmniej na obszarze euro-atlantyckim, tylko ze względu na istnienie broni jądrowej, wydaje się być wykluczone. Epoka wojen przemysłowych, z udziałem milionowych armii, linearnego frontu, podziału teatru na obszar frontowy i zaplecze, przeminęła. W misjach ekspedycyjnych, a prawdopodobnie także w obronie obszaru kraju, potrzebne są i będą manewrowe siły szybkiego reagowania wyposażone w relatywnie ciężkie uzbrojenie, a przede wszystkim w informacje. Na konferencji w dniu 2 września 2010 roku w Krakowie jeden z prominentnych zagranicznych prelegentów stwierdził, że *informacje wywiadowcze będą ważniejsze, niż uzbrojenie*. Doświadczenia z działań „pokojowych” wskazują, że skuteczność sił „lekkich” jest bardziej uzależniona od informacji, niż od uzbrojenia. Uwarunkowania wojen asymetrycznych wskazują na wagę wykorzystania potencjału tkwiącego w Wywiadzie. Jednak Wywiad, jak każda wojskowa struktura, przed którą stają nowe zadania, wymaga przegrupowania sił i środków. Obecnie w naszych warunkach i zaszłościach jest szczególnie ważny powrót do symbiozy Wywiadu Operacyjnego z Siłami Zbrojnymi. Wywiad Operacyjny będzie musiał przystosować się do działania także w obcym i niekiedy wrogim środowisku etnicznym, w styczności, lub wewnątrz terytorium i struktur przeciwnika. Wymaga to

posługiwania się także obcym etnicznie aparatem agenturalnym. Skuteczność takich działań zmusza do sięgnięcia po nielegalne sieciowe infrastruktury bazujące na agenturze etnicznej. Chodzi po prostu o znaną w teorii wywiadu, koncepcję Agenturalnego Wywiadu Operacyjnego. Dla Europy, Stanów Zjednoczonych, także Rosji i kilku innych państw, XXI wiek niesie szczególne zagrożenia wynikające z narastającego islamskiego fundamentalizmu kreującego terroryzm i niebezpieczeństwo rozpowszechniania broni masowej zagłady. Państwa zwalczające terroryzm korzystają ze struktur takiego wywiadu, niezależnie jak się one nazywają. Przed Wywiadami rysuje się konieczność tworzenia nowych poziomów korelacji i współpracy, także poza obszarem sojuszniczym. Prowadzenie skutecznego Wywiadu wymaga strategii i zasad innych niż kiedyś i dotychczas, bo inne są, i będą, uwarunkowania.

Zarządzanie Wywiadem, zarządzanie ryzykiem

Zarządzanie Wywiadem jest jak zarządzanie ryzykiem przeoczenia symptomów zagrożenia. Nowi przeciwnicy, a szczególnie organizacje terrorystyczne, mogą kreować nieoczekiwane zagrożenia, których skala, miejsce i czas są trudne do przewidzenia. Globalizacja i nowe technologie powodują, że sytuacja polityczna i ekonomiczna świata staje się coraz bardziej powiązana i skomplikowana. Czynniki te obiektywnie są także ułatwieniem dla organizacji terrorystycznych. Zmusza to Wywiady do poszukiwania najkorzystniejszych i ekonomicznie efektywnych struktur i metod działania. Niektórzy politolodzy uważają, że już powstały i będą się nasilać, nieodwracalne zmiany w świecie wchodzącym w okres chaosu i zwiększonego ryzyka dla narodowego bezpieczeństwa. Na bezpieczeństwo narodowe wpływają coraz bardziej zagrożenia pozamilitarne, których skutki mogą być porównywalne z następstwami dużego konfliktu zbrojnego. Jednak skuteczność działań Wywiadu prowadzonych w interesie narodowym, nie może być paraliżowana insynuacjami, co do moralnej i legalnej ich zasadności. Przykładem takiej paranoi jest poszukiwanie dowodów współpracy polskiego wywiadu z CIA w zakresie zwalczania terroryzmu. A właściwie z kim mamy współpracować, jak nie z sojusznikami? Można odnieść wrażenie, że ci poszukiwacze prawdy są po stronie krzywdzonych bez powodu terrorystów, że wszystko, co jest związane z Wywiadem

rani ich delikatną osobowość. Zarządanie Wywiadem jest także elementem osobistego ryzyka dla decydentów, którzy po zmianie sytuacji politycznej, mogą być wklani w trudne do zrozumienia i wyplatania się sytuacje. Wczesne ostrzeżenie staje się dla Wywiadu zadaniem nadrzędnym. Komplikuja się także zadania Wywiadu Operacyjnego, osłony, a raczej informacyjnego zaopatrywania Sił Zbrojnych w misjach ekspedycyjnych, gdyż ich miejsce i czas działania nie są znane z wyprzedzeniem umożliwiającym organizację wywiadowczej infrastruktury.

Wywiad Wojskowy systemem wczesnego ostrzeżenia przed zagrożeniami

Podstawowym narzędziem wywiadowczych systemów wczesnego ostrzeżenia jest nielegalna zagraniczna infrastruktura ulokowana na wyselekcjonowanych obszarach geograficznych oraz systemy elektronicznego rozpoznania. Jednak trudności budowy takich systemów wynikają także z niejednoznacznych do prognozowania zagrożeń, które często charakteryzują się brakiem logiki i trudnymi do zrozumienia motywacjami. Takie systemy wczesnego ostrzeżenia opierają się na wykorzystaniu źródeł osobowych, technicznych oraz analityki. Opracowanie scenariuszy prawdopodobnych zagrożeń i programów zapobiegawczych wymaga stałego monitorowania tych elementów, które mogą zapowiadać nadchodzące zagrożenie. Terroryzm islamski będzie w najbliższych latach absorbującym klientem, ale prawdopodobnie także elementem jednoczącym nawet te kraje, które są, lub były wzajemnie antagonistyczne. Wobec wspólnego zagrożenia agresywnym terroryzmem, nawet kraje odległe politycznie, czy ideologicznie, będą zainteresowane współpracą, możliwe, że także wywiadowczą. Będzie to chyba dotyczyć także krajów słowiańskich na wschód od granicy NATO i Zjednoczonej Europy, co jak się wydaje, już skutkuje poprawą relacji także w różnych sferach stosunków międzynarodowych. Potwierdzeniem takiego wniosku może być także wizyta w Polsce generała Nikołaja Makarowa, Szefa Sztabu Generalnego Wojsk Rosyjskich. Jakimś testem wiarygodności takich tendencji będzie reakcja Rosji na odmowę wydania Zakajewa.

Odpowiedzialność Wywiadu za wykonywane zadania

Zadania Wywiadu Wojskowego wynikają z polityki państwa. Kierownictwo

Wywiadu Wojskowego nie wyznacza sobie zadań, lecz realizuje instrukcje i dyrektywy otrzymywane od rządu. Wywiad, w miarę samodzielnie, jedynie określa sposoby realizacji otrzymanych zadań. W takim rozumieniu miejsca Wywiadu Wojskowego organizacja ta i jej skład osobowy winna być zabezpieczona prawnie, przed odpowiedzialnością za realizację otrzymywanych zadań. Dla sprawnego działania Wywiadu instytucjonalna ciągłość profesjonalnego personelu jest jednym z fundamentów. Bez takiego podejścia nie są możliwe profesjonalne działania i korzystanie z wywiadowczego dorobku przeszłości. Przykładem może być działanie polskiego Wywiadu Wojskowego w okresie wojny w 1920 roku. Profesjonalność tego wywiadu w znacznym stopniu przyczyniła się do zwycięstwa, bo jego skład osobowy w przeważającej większości opierał się na oficerach służb wywiadowczych państw zaborczych. Dążąc do podnoszenia sprawności Wywiadu, konieczne jest pochylenie się polityków nad tą sferą.

Etyka, moralność i obyczajowość żołnierzy służby wywiadowczej

Niezbędna jest dbałość o motywacje żołnierzy pracujących w Wywiadzie, o tworzenie specyficznej środowiskowej obyczajowości, moralności i etyki wynikającej ze służby w Siłach Zbrojnych, a szczególnie w Wywiadzie. Żołnierze służący w Wywiadzie muszą odczuwać i odzyskać pełne zaufanie oraz szacunek ze strony kierownictwa Sił Zbrojnych i Państwa. Muszą także odczuwać satysfakcję ze służby w elitarnej części Wojska. Pozytywne postawy buduje się poprzez wcześniejszą edukację w Szkołach Oficerskich i Akademiach Wojskowych oraz przez służbę w Siłach Zbrojnych. Wydaje się, że w tym obszarze jest bardzo dużo do wyrównania, nadrobienia i zrobienia. Wywiad jest służbą „inteligentną” i delikatną, wymagającą od służących żołnierzy dojrzałości życiowej, psychicznych predyspozycji i specyficznej osobowości kształtowanej także przez dłuższy okres służby wojskowej. Żołnierze przychodzący do służby w Wywiadzie przeważnie ponoszą uszczerbek na swojej wojskowej karierze, jeżeli jednak decydują się na taką służbę, to najczęściej jest to wynik oddziaływania innych, wyższych motywacji. Wydaje się, że ta sfera wymaga obecnie szczególnej troski i wysiłku zmierzającego do odbudowy zaufania żołnierzy Wywiadu do służby. Troski i dbałości wymaga chyba także specyficzna moralność w stosunku do nielegalnych zagranicznych struktur Wywiadu, których członkowie muszą mieć poczucie zaufania, gdyż jest podstawowym kreatorem świadomości bezpieczeństwa.

Rzetelność Wojskowego Wywiadu

Uwarunkowania bezpieczeństwa wskazują, że znacząco przewartościowują się zadania Wywiadu Wojskowego z tworzenia warunków do wygrania wojny, na działania w kierunku niedopuszczenia do jej wybuchu. Jednak sięgając do przykładów amerykańskich interwencji w Iraku i w Afganistanie oraz rosyjskiej w Czeczenii, wydaje się wątpliwe, czy te Wywiady dostarczyły czynnikiem decyzyjnym rzetelnych informacji, ocen i analiz, dotyczących skutków udziału w tych konfliktach. Wywiad koncentrował się wyraźnie na tworzeniu warunków do wygrania tych wojen, a nie na obiektywnej ocenie następstw wplątania się Stanów Zjednoczonych w oba konflikty. Gdyby wywiad amerykański rzetelnie informował amerykańską administrację, że obie interwencje stanowią znaczne ryzyko, że jest możliwe militarne pokonanie sił zbrojnych Iraku, ale są małe szanse na opanowanie sytuacji w tym kraju, to być może, polityczni decydenci zachowywaliby większą ostrożność. Wywiad nie może ograniczać się do pasywnego obfotografowywania i opisywania sytuacji, musi analizować, wnioskować, prognozować i rekomendować na przyszłość. Ważnym zadaniem są także działania, metodami wywiadowczymi i parawojskowymi, zmierzające do minimalizacji ryzyka wybuchu wojny. Tę metodę opanował do perfekcji Wywiad Izraelski eliminując te organizacje terrorystyczne i ich przywódców, którzy prą do konfliktu zbrojnego. Konsekwencją takiego ukierunkowania zadań Wywiadu Wojskowego winny być przemiany w strukturach, organizacji i nielegalnej wywiadowczej infrastrukturze a także w prawnym oprogramowaniu działania Wojskowego Wywiadu. Ustabilizowanie się sytuacji politycznej i militarnej, przynajmniej w obszarze euro-atlantyckim wskazuje, że czynnik militarny nie straci znaczenia, jednak podstawowym wyznacznikiem poziomu bezpieczeństwa w wymiarze strategicznym, będzie ogólny potencjał państwa, jego różnych zasobów, polityka i sojusze. Państwo dbając o budowę ogólnego potencjału musi posiadać sprawny aparat wywiadowczy zdolny do dystrybucji ukierunkowanych informacji we wszystkich obszarach aktywności państwa. Dlatego właśnie wydaje się, że utworzenie Narodowej Agencji Wywiadowczej jest ze wszech miar potrzebne.

Ważnym zadaniem są także działania, metodami wywiadowczymi i parawojskowymi, zmierzające do minimalizacji ryzyka wybuchu wojny. Tę metodę opanował do perfekcji Wywiad Izraelski eliminując te organizacje terrorystyczne i ich przywódców, którzy prą do konfliktu zbrojnego. Konsekwencją takiego ukierunkowania zadań Wywiadu Wojskowego winny być przemiany w strukturach, organizacji i nielegalnej wywiadowczej infrastrukturze a także w prawnym oprogramowaniu działania Wojskowego Wywiadu. Ustabilizowanie się sytuacji politycznej i militarnej, przynajmniej w obszarze euro-atlantyckim wskazuje, że czynnik militarny nie straci znaczenia, jednak podstawowym wyznacznikiem poziomu bezpieczeństwa w wymiarze strategicznym, będzie ogólny potencjał państwa, jego różnych zasobów, polityka i sojusze. Państwo dbając o budowę ogólnego potencjału musi posiadać sprawny aparat wywiadowczy zdolny do dystrybucji ukierunkowanych informacji we wszystkich obszarach aktywności państwa. Dlatego właśnie wydaje się, że utworzenie Narodowej Agencji Wywiadowczej jest ze wszech miar potrzebne.

Obszary i poziomy zadań Wojskowego Wywiadu

Wzrośnie potrzeba dostosowania się do działań asymetrycznych w starciu z przeciwnikiem nie będącym państwem. Pojęcie asymetrii w działaniach bojowych odnosi się nie tylko do wojny o charakterze partyzanckim, lecz także do działań bojowych prowadzonych przez siły regularne pomiędzy państwami dysponującymi nieporównywalnymi poten-

cjałami, jak chociażby Rosja – Gruzja. W takich wojnach siły niedysponujące równorzędnym potencjałem militarnym poszukują niekonwencjonalnych metod zwalczania przeciwnika. Są to w jakimś zakresie działania asymetryczne. Zresztą działania o charakterze asymetrycznym zazwyczaj prowadzą siły specjalne i struktury Wywiadu. Przykładem takich działań była także wojna Związku Sowieckiego i Finlandii w roku 1940. Obecnie polskie Siły Zbrojne działając w misjach zagranicznych, w zwarciu z ruchami i organizacjami pozapaństwowymi, spotykają się z działaniami asymetrycznymi, czyli nieprzewidywalnymi i nieuznanymi „cywilizowanych” reguł prowadzenia wojny. Działania takiego przeciwnika są często nakierowane, nie tyle na zniszczenie wojsk ekspedycyjnych, lecz na zadanie możliwie dużych strat w ludziach, celem oddziaływania na społeczeństwo zmuszające rządy do wycofania wojsk ekspedycyjnych. Działania asymetryczne stosują powszechnie wojska specjalne należące do regularnych armii, przede wszystkim Wywiad Wojskowy.

Zadania strategiczne

Wywiad Wojskowy, zresztą także cywilny, państwa o wymiarze takim jak Polska nie posiada potencjału umożliwiającego „bycia wszędzie”. Dlatego selekcjonuje obszary geograficzne i tematyczne, na najważniejsze, ważne i mniej ważne, lub peryferyjne. W najbliższych latach zadania strategicznego naszego Wywiadu Wojskowego będą prawdopodobnie koncentrować się na udziale w sojusznictwym rozpoznawaniu kierunków i charakteru zagrożeń globalnych. Zadania takie będą bardziej ułożone w obszarach politycznych i będą chyba rozpoznawane we współpracy z Wywiadem Politycznym (Cywilnym). Na ile zadania i cele Wywiadu Cywilnego i Wojskowego Wywiadu Strategicznego zbliżają się do siebie, na tyle zadania i cele Wojskowego Wywiadu Operacyjnego oddalają się od Wywiadu Cywilnego. Żywno ważne zadania Wywiadu Strategicznego, ale także i Operacyjnego, będzie informowanie o rozwoju nowych technologii i środków walki. Zatem zadania Wywiadu Cywilnego zbliżają się do zadań Wojskowego Wywiadu Strategicznego. Mogą to być obszary ścisłej współpracy.

Zadania operacyjno-taktyczne

Informacje dla Wojsk Operacyjnych są podstawowym zadaniem Wywiadu Operacyjnego. Punkt ciężkości i odpo-

wiedzialności Wojskowego Wywiadu przesunie się na problematykę o wymiarze operacyjnym i taktycznym. Powodzenie Wojsk Operacyjnych jest silnie uzależnione od rzetelności informacji dostarczanych przez Wywiad Operacyjny, Rozpoznanie i Zwiad. Na ile, dla przykładu, w okresie II wojny światowej, podstawowym kalkulacyjnym związkiem taktycznym była dywizja ogólnowojskowa, oddziałem i pododdziałem był pułk, lub batalion, to obecnie w działaniach ekspedycyjnych, takim pododdziałem najczęściej jest grupa bojowa, kompania, lub nawet pluton wyposażony zwykle w lekkie uzbrojenie. Manewrowość takich pododdziałów jest jednym z głównych sposobów unikania strat i uzyskiwania powodzenia. Bez wywiadowczych informacji nie jest możliwe wykonanie skutecznego manewru i utrzymanie inicjatywy, jako jednego z podstawowych czynników powodzenia. W sytuacji zmiennych niejednorodnych definicji przeciwnika i kierunków zagrożeń, uczestnictwa Wojska Polskiego w działaniach ekspedycyjnych oraz potrzeb obrony krajowej, można wyselekcjonować obszary geograficzne, na których winna być tworzona uszpionowana wywiadowcza infrastruktura. Przykłady z Iraku a także Afganistanu mogą wskazywać, że siły PKWA nie posiadały wystarczającej wiedzy o sytuacji, przeciwniku i otoczeniu, nie posiadały wystarczającej osłony ze strony Wywiadu Operacyjnego (Taktycznego). Chyba także nie posiadały wyprzedzającego rozpoznania o taktycznych zamiarach przeciwnika. Głównym powodem takiej sytuacji, uwzględniając obiektywne trudności budowy w krótkim czasie wywiadowczej infrastruktury na etnicznie obcych terenach, prawdopodobnie był brak Wywiadu Operacyjnego i odcięcie wszystkiego od wcześniejszych korzeni. Wywiad Operacyjny winien być podstawowym instrumentem wywiadowczej osłony wojsk, rozpoznawania zamiarów przeciwnika i penetracji przedpola.

Rozpoznanie Wojskowe

Ta dziedzina wywiadowczej aktywności jest ważnym narzędziem Wywiadu Operacyjnego, chociaż równocześnie może świadczyć usługi zarówno dla Wywiadu Strategicznego, jak i Cywilnego. Rozpoznanie Wojskowe jest bardzo szeroką dziedziną wywiadowczej i wojskowej aktywności obejmującą różne instrumenty, techniki i poziomy. Ta forma działalności wywiera zasadniczy wpływ na powodzenie działań bojowych, szczególnie na poziomie operacyjnym i taktycznym. Dotyczy zarówno działania na szczeblu taktycznym, operacyjnym, jak i na poziomie strategicznym, który jednak w naszych warunkach, skali zainteresowań oraz ograniczeń kosztowo-sprzętowych, ma mniejsze zastosowanie. Odnosi się do wszystkich rodzajów wojsk, a nawet do niektórych innych sektorów państwa. Chciałbym posłużyć się amerykańskim przykładem z okresu wojny wietnamskiej, który bardzo przystaje do uwarunkowań działania PKWA. Dowództwo Doktryn

Pentagonu analizowało najkorzystniejsze uwarunkowania dla działalności sił amerykańskich. Wypracowane wnioski legły później u podstaw organizacji Dywizji Lekkich, w których rozbudowano strukturę wywiadu i rozpoznania nadając im dużą samodzielność, nawet na poziomie batalionu. Amerykanie dobrze rozumieją wartość wywiadu i rozpoznania, dlatego też warto przyjrzeć się ich opiniom o trudności tradycyjnego działania wywiadu w obcym i wrogim środowisku etnicznym. Stosowanie rutynowych działań wywiadowczych w celu uzyskiwania informacji o Vietcongu nie było skuteczne. Vietcong dysponował rozbudowaną infrastrukturą, posiadał swoje wywiadowcze placówki, lub informatorów w każdej miejscowości i wsi. Wiele grup i pododdziałów bojowych Vietcongu składało się z ludzi, będących w dzień rolnikami, czy rzemieślnikami a w nocy bojownikami. Ludzie ci po akcji bojowej powracali do swoich codziennych zajęć „rozpływając” się wśród ludności. Powyższa sytuacja jest analogiczna do zaistniałej w Afganistanie, radziłbym Prokuraturze Wojskowej i Wojskowemu Sądowi zajmującemu się oskarżeniami tam naszych żołnierzy przestudiować oceny amerykańskie. W takich okolicznościach Wywiad nie był w stanie uzyskiwać podstawowych informacji o przeciwniku, o terenie i warunkach pogodowych. Przyjęto więc strukturę odmienne, niż w rutynowych działaniach, do doradczych i informacyjnych obowiązków Wywiadu dodano także funkcje bojowe. Żołnierze Korpusu Wywiadu zostali włączeni do najniższych taktycznych szczebli, do bezpośrednich działań rozpoznawczo-bojowych. Podjęto organizację sieci agenturalnej, złożonej z osób przystosowanych etnicznie do działania na określonym obszarze. Poszerzono zastosowanie środków technicznych umożliwiających bezosobowe śledzenie ruchów przeciwnika. Większość, jeżeli nie wszystkie, wnioski z walk amerykańskich wojsk w Wietnamie są przydatne i bardzo zbliżone do uwarunkowań naszych działań w Afganistanie. W obu przypadkach działania bojowe miały (mają) niesymetryczny charakter wojny partyzanckiej z przeciwnikiem lepiej znającym teren i znośnym jego warunki. Podstawową trudnością w działaniach Wywiadu Operacyjnego w Wietnamie była, a obecnie jest w Afganistanie, etnicznie odmienna ludność. Znaczne uczulenie społeczeństwa, szczególnie obszaru euro-atlantycznego, na straty w ludziach przekłada się obecnie na ko-

niecność doceniania znaczenia wywiadowczej osłony wojsk operacyjnych, jako czynnika redukującego ryzyko strat. Do tematyki Rozpoznania Wojskowego nie odnoszę się szarzej, gdyż wymagałoby to oddzielnego opracowania.

Adresaci wywiadowczych informacji

Wojskowe instytucje planistyczne i dowódcze, dowódcy różnych szczebli, stawiają wywiadowi i rozpoznaniu szereg pytań, na które oczekują terminowych i wyczerpujących informacji. W literaturze anglosaskiej takie pytania są określane, jako EEI (Essential Elements of Information) – podstawowe elementy informacji. Ilość takich elementów informacji winna być możliwie ograniczona a odpowiedzi najbardziej terminowe i szczegółowe. Dla dowódcy np. batalionu, kompanii lub grupy bojowej w przypadku PKWA, esencjonalnymi pytaniami są informacje, z niskiego poziomu taktycznego, o najbliższej dyslokacji przeciwnika, o jego liczebności i uzbrojeniu oraz o warunkach terenowych na obszarze prowadzenia walki. Są to informacje na poziomie nawet poniżej Wywiadu Operacyjnego, pozostają często w zakresie możliwości zwiadu i rozpoznania. Informacje takie muszą być ciągle aktualizowane i dostarczane w czasach możliwie realistycznych bezpośrednio od organu wywiadu do właściwego dowódcy. Wydaje się, że polski dowódca patrolu, który zginął w Afganistanie takich informacji nie posiadał. Podział adresów dystrybucji opracowanych i przetworzonych informacji jest właściwie jednoznaczny, więc pominię szczegóły. Polska pozostając w sojuszniczym układzie NATO, otrzymuje w ramach wymiany informacje strategiczne o charakterze wojskowym a ich odbiorcą są przede wszystkim te organa państwa, które są odpowiedzialne za politykę zagraniczną, obronną i narodowe bezpieczeństwo. Informacje dotyczące sfery Wywiadu Operacyjnego, są przede wszystkim potrzebne dla Sztabu Generalnego i w dół do ich struktur, aż do dowódców nawet taktycznych na teatrze działań. Informacje pochodzące z Rozpoznania, w zależności od ich charakteru i sposobu uzyskania, mogą być adresowane także do najwyższych organów państwa, jak i do innych instytucji wojskowych. Ukierunkowanie najważniejszych adresatów informacji wywiadowczych wydaje się wyraźnie determinować najkorzystniejszą strukturę organizacyjną i podległość organu Wojskowego Wywiadu. Dlatego uważam,

że Wojskowy Wywiad Operacyjny i Rozpoznanie winny podlegać Szefowi Sztabu Generalnego a Wojskowy Wywiad Strategiczny Szefowi Rządu, poprzez Dyrektora Narodowej/Państwowej Agencji Wywiadu.

Niektóre uwarunkowania funkcjonowania Wywiadu

Wywiad wymaga spokoju, ciszy, wieloletniej wizji i profesjonalizmu, niezależnie od politycznych cyklonów. Wywiad jest strukturą długodystansową, w której proces inwestycyjny, szczególnie w zagraniczną infrastrukturę, można porównać do nasadzania młodego lasu na skalistej i nieprzychylnej glebie. Nasadzamy sadzonki, czyli organizujemy struktury wywiadowcze, jednak uzyskiwać korzyści będziemy mogli, lub może nasi następcy będą mogli, dopiero za jakiś czas, jeżeli sadzonki się przyjmą, jeżeli las będziemy pielęgnować, jeżeli nie pojawi się szaleniec, który las podpali i zniszczy, bo był nasadzany przez leśniczego z innej wsi. Musi być zagwarantowane bezpieczeństwo i trwałość struktur, wizji, koncepcji nasadzania lasu, bezpieczeństwa dla sadzonek, oraz szacunek dla leśniczych. Wówczas będzie możliwe korzystanie z wyrosniętego drzewostanu. Wywiad Wojskowy ma dostarczać przede wszystkim informacji, ocen, analiz i prognoz o charakterze wojskowo-strategicznym i operacyjnym dotyczącym działalności potencjalnego przeciwnika, lub zagrożeń. Musi zapewniać informacyjną logistykę wojska. Obecnie okazuje się, że musi także brać udział w działaniach bojowych. Takim zadaniom mogą sprostać jedynie żołnierze zawodowi, przygotowani do służby w Wywiadzie przez lata służby w Siłach Zbrojnych. Wywiadowczymi informacjami najbardziej jest zainteresowany najwyższy wojskowy organ planowania i zarządzania, czyli Sztab Generalny i w dół wszystkie organy dowodzenia. Sztab Generalny można porównać do biura konstrukcyjnego budującego i planującego koncepcje polityki obronnej i strategii militarne-go bezpieczeństwa w znacznej mierze w oparciu o informacje dostarczane przez Wywiad. Dowództwo Operacyjne i Dowództwa Rodzajów Wojsk można porównać do zakładów produkcyjnych, które budują w naturze konstrukcje zaplanowane przez Sztab Generalny, czyli organizują działania bojowe. Dlatego strategia i środki walki muszą być planowane i budowane na podstawie bardzo wojskowo profesjonalnych informacji, ocen i analiz.

Korpus Osobowy Wojskowego Wywiadu

Ważnym elementem doskonalenia Wywiadu Wojskowego byłoby utworzenie Osobowego Korpusu Wywiadu Wojskowego, w skład którego wchodziłoby żołnierze służący w Wywiadzie Wojskowym i Rozpoznaniu oraz w Departamencie Wojskowego Wywiadu Strategicznego Narodowej Agencji Wywiadu. Zabezpieczyłoby to Wywiad w interesie ciągłości państwa przed politycznymi nominacjami, awansami, czy zaciągami po wy-

borach. Korpus Osobowy Wojskowego Wywiadu przyczyniłby się do stabilizacji pozycji żołnierzy służących w Wywiadzie. Byłby także mechanizmem do budowy (odbudowy) i kształtowania stosownych postaw ideowych, etycznych i moralnych, bez czego nie wyobrażam sobie zaangażowanej służby w Wywiadzie. Powołanie Osobowego Korpusu Żołnierzy Służby Wywiadowczej z jej dziekanem winno zabezpieczać tych żołnierzy przed różnymi katastrofalnymi eksperymentami, czy poniżającym traktowaniem. Działania w stosunku do Wywiadu nie mogą być motywowane względami politycznymi, czy partyjnymi, nie mogą podważać nadrzędnego interesu Sił Zbrojnych i Państwa.

Dlaczego Narodowa Agencja Wywiadu i rozdzielenie Wywiadu Wojskowego i jego remilitaryzacja?

Roztrząsanie szczegółów organizacyjnych, strukturalnych, czy podziału zadań i kompetencji, nie mieści się w obszarze publicystycznym. Jednak koncepcje powołania takiej instytucji zmierzają do dostosowania Wywiadu Narodowego (Państwowego), w tym także Strategicznego Wojskowego do aktualnych i perspektywicznych uwarunkowań, do poprawienia ekonomicznej efektywności i merytorycznej sprawności. W obecnej i perspektywicznej sytuacji politycznej i ekonomicznej działania wszelkich struktur winny być analizowane także przez pryzmat efektywności kosztów. Proponowane rozwiązanie, poprzez unikanie dublowania zadań, rywalizacji i skoordynowanie kompetencji mogłoby zawierać lepszą ekonomiczną efektywność. Struktura Narodowej Agencji Wywiadu mogłaby być czymś w rodzaju C.I.A. jako organu Wywiadu Państwowego. Wywiad Wojskowy Stanów Zjednoczonych, czyli Defense Intelligence Agency – Agencja Wywiadu Obronnego, podlega Sekretarzowi Obrony, który jest politykiem cywilnym, poprzez Przewodniczącego Kolegium Połączonych Szefów Sztabów Rodzajów Wojsk, który jest najwyższym wojskowym w służbie czynnej. Jemu podlega organ nazywany G-II istniejący we wszystkich czterech rodzajach Sił Zbrojnych oraz wszystkie siły i środki wojskowego wywiadu i rozpoznania wojskowego. D.I.A. jest oczywiście organem wojskowym, a służący w niej żołnierze należą do korpusu Osobowego Wywiadu. W tej strukturze pracują także pracownicy cywilni, najczęściej oficerowie rezerwy Korpusu Wywiadu. Rozumieją oni woj-

sko i zadania wywiadu. W naszych warunkach Operacyjny Wywiad Wojskowy i Rozpoznanie byłby odpowiedzialny za wywiad na poziomie poniżej strategicznego, rozpoznanie oraz za problematykę analityczną na poziomie zadań poniżej strategicznych, odnoszących się bezpośrednio do działalności Sił Zbrojnych. Natomiast część Wywiadu Wojskowego odpowiedzialna byłaby za problematykę wojskowo-polityczno-strategiczną, która w obecnych uwarunkowaniach jest bardziej zbliżona do politycznej. Agencja Wywiadu mogłaby się składać z Departamentów (Biur) odpowiedzialnych za najważniejsze obszary wywiadowczego zainteresowania, przykładowo: Departament Polityczny, Wojskowy – składający się z profesjonalnego personelu wojskowego, pochodzącego ze struktur P-2 Sztabu Generalnego i Rodzajów Sił Zbrojnych, Naukowy, Ekonomiczny, Analiz i Prognoz oraz ewentualnie kilka innych, zarówno merytorycznych, jak i obsługowych. Taka struktura mogłaby bardziej odpowiadać obecnym uwarunkowaniom i potrzebom. Nie twierdzą, że obecna nie wypełnia swoich zadań, bo tego nie wiem, jednak sądzę, że obecna struktura nie jest najlepszym rozwiązaniem dla zabezpieczenia wywiadowczej

osłony Wojska Polskiego, zarówno w obszarze obrony krajowej, jak i działań ekspedycyjnych.

Jakie wnioski?

Wnioski można podzielić na trzy grupy, te z pierwszej odnoszą się do niedawnej przeszłości, z drugiej do obecnej sytuacji a te z trzeciej wynikają z potrzeb przystosowania się do wymogów przyszłości, bo jutrzejsza przyszłość zaczęła się już wczoraj. Niestety chyba nie zaczęła się najlepiej i trzeba poszukiwać lepszych rozwiązań.

Najważniejszym wnioskiem z pierwszej grupy jest to, że Wywiad Wojskowy był poddany różnym, chyba także niefortunnym działaniom. Można wnioskować, że doprowadzono do znacznego osłabienia możliwości Wojskowego Wywiadu. Przyznał to publicznie minister Bogdan Klich w dniu 27 lipca w rozmowie w programie telewizyjnym TVN stwierdzając, że: *działania pana Macierewicza przyczyniły się do, dyplomatycznie mówiąc, znacznego osłabienia możliwości Wywiadu i Kontrwywiadu Wojskowego*. Ze słów ministra wynika, że działania zespołu Macierewicza były pozbawione strategicznego myślenia o interesie Sił Zbrojnych i Państwa, że były motywowane osobistymi, lub partyjnymi motywacjami. Celem strategicznego myślenia na poziomie państwa powinno być poszukiwanie pozytywnych rozwiązań. Bezpieczeństwa Państwa nie buduje się poprzez likwidację tak ważnego komponentu, jak Wywiad Wojskowy, lecz przez jego doskonalenie

i dostosowywanie do potrzeb i prognoz. Tego czynnika wyraźnie zabrakło.

Michael Robert, znany amerykański analityk, w książce pod tytułem *Nowe Myślenie Strategiczne*, rozważając przypadki opracowywania nowych strategii, czyni słuszną uwagę, że najgorszym rozwiązaniem jest zlecenie opracowania nowych strategii naprawczych osobom niekompetentnym, czy nawiedzonym swoją urojoną misją.

Drugim najważniejszym wnioskiem odnoszącym się do terażniejszości, jest konieczność poszukiwania lepszych rozwiązań. Wywiad Wojskowy, przynajmniej Operacyjny, powinien znajdować się jak najbliżej Sił Zbrojnych i w strukturze Sztabu Generalnego W.P., a jego merytoryczni pracownicy winni być żołnierzami.

Trzeci wniosek odnosi się do przeszłości; należy poważnie rozważyć celowość rekonstrukcji służb wywiadowczych w kierunku utworzenia Narodowej Agencji Wywiadu. Może byłoby korzystne zorganizowanie poważnego sympozjum na ten temat, zapraszając do udziału tych, którzy rzeczywiście rozumieją problemy Wojskowego Wywiadu.

R E K L A M A

WOJSKOWE ZAKŁADY UZBROJENIA S.A.

Pragnę serdecznie podziękować Wszystkim przedstawicielom instytucji oraz firm za odwiedzenie stoiska Spółki podczas XVIII Międzynarodowego Salonu Przemysłu Obronnego w Kielcach w dn. 6-9.09.2010 roku.

Dziękujemy za możliwość przeprowadzenia wielu interesujących spotkań, możliwości zaprezentowania oferty naszej firmy, wymiany cennych doświadczeń oraz odpowiedzenia na Państwa pytania.

Cieszymy się, iż nasze wyroby w obszarze wspierania bezpieczeństwa i utrzymania stanu technicznego uzbrojenia i sprzętu wojskowego Sił Zbrojnych spełniają oczekiwania odbiorców na rynku krajowym i międzynarodowym.

www.wzu.pl

W dniach 6-9.09.2010 w Kielcach odbył się XVIII Międzynarodowy Salon Przemysłu Obronnego, podczas którego Fabryka Broni „Łucznik” - Radom Sp. z o.o. prezentowała swoje wyroby w ramach stoiska Grupy Bumar. Całe stoisko Fabryki Broni cieszyło się ogromnym zainteresowaniem zwiedzających, na którym zaprezentowane były najnowsze kierunki w dziedzinie modernizacji karabinków oraz inne wyroby obecnie produkowane w naszej fabryce.

Podczas pierwszego dnia targów nastąpiło oficjalne odsłonięcie „gwiazd” tegorocznego stoiska tj. makiety docelowego wyglądu karabinków podstawowych MSBS kal. 5,56 mm w układzie kolbowym i bezkolbowym, którego dokonał Pan Minister Marcin Ldzik. Nowy design karabinków wzbudził duże zainteresowanie wśród zwiedzających.

Ostatni dzień targów upłynął pod znakiem nagrody Defender, którą otrzymała Fabryka Broni za 5,56 mm karabin szturmowy kbs wz. 96 „BERYL” zmodernizowany. Nagrodę tę traktujemy jako zwieńczenie całości prac nad modernizacją karabinka Beryl i Mini Beryl mających na celu maksymalne dostosowanie tych wyrobów do realizacji zadań przez żołnierzy w kraju i na misjach zagranicznych.

Zarząd Fabryki Broni pragnie serdecznie podziękować Radzie Programowej oraz wszystkim którzy przyczynili się do otrzymania nagrody.

